

Lázár János

a Miniszterelnökséget vezető államtitkár ünnepi beszéde

Kedves Mester! Tisztelt Elnök úr, a Művészeti Akadémia Mesterei!

Szeretném megköszönni a megtisztelő fölkérést, bár Szász Jenő elnök úr székelly emberhez méltó módon katolikusán és röviden beszélt. És ebben a rövid beszédben a magyar kultúra napja kapcsán, Nagy János mester kapcsán, Szemadám György mester kapcsán, a kultúrpolitikai helyzetünk kapcsán, és a határon túli magyarok helyzete kapcsán szinte mindent elmondott.

Ezért magam is nehéz helyzetben vagyok, nem beszélve Szemadám Györgyről. Mégis nagy tisztesség nekem, hogy Szász Jenő és munkatársai meghívtak, és fölkértek ennek a köszöntőnek a megtartására, bár bevallom, nagyon örülök annak, hogy Szemadám György beszél, és nagyon sajnálom, hogy nem én beszélek Nagy János művészetéről és Nagy János hites mesterségéről.

Szívesen tettem volna, hogy elmerülök a szobrok értelmezésében, és a művész üzenetének értelmezésében, a művek értékelésében, de Szász Jenő barátom úgy gondolta, hogy a magyar kultúra napjának előestéjén nekem itt ma politikai beszédet, ráadásul kultúrpolitikai jelentőségű beszédet kell mondanom. Tekintettel azonban arra, hogy a köztársasági elnök úr nagyon rövid időn belül, nagyon rövid időre kiírta a választásokat, ezért bár nagyon szívesen tenném, nagyon jól esne, és önök is nagyon élveznék, amit papír nélkül tudnék mondani, azonban abból nagy baj keveredne.

Ezért kénytelen voltam magamat az írás határai közé szorítani a magyar kultúra és kultúrpolitikai ügyek kapcsán. És most, miután nem a művészetről, nem a művekről kell beszélni, amiben fölkészült embernek vallom magam, bár ezt a jelen lévő művész barátaim, és művészettörténész barátaim rendszeresen megkérdőjelezzik. Szívesen beszélnék papír nélkül Nagy János művészetéről, most azonban a magyar kultúra napjáról kénytelen vagyok írásból beszélni.

Igen Tisztelt Hölgyeim, Uraim! Kedves Vendégeink!

Nekünk, magyaroknak a megosztottságunk afféle szónoki közhely. Önmagunkról alkotott, sajnos távolról sem alaptalan sztereotípiák, amelyről hol némi fanyarsággal, hol pedig keserűen szoktunk beszélni. Sajnos azonban leginkább keserűen szoktunk beszélni. Hiszen tudjuk, hogy ez az egyik legfőbb akadálya annak, hogy úgy éljünk, ahogy élhetnénk. A megosztottságunk a legfőbb akadálya annak, hogy úgy éljünk, ahogy élhetnénk. Hogy azok lehessünk, akik lehetnénk. Hogy kihozzuk magunkból, az országból, a nemzetből, mindannyiunkból azt, ami bennünk van. A tehetség, a tudás, és az akarat formájában. A mai kiállítás megnyitó, és általában a Nemzetstratégiai Kutatóintézet által alapított Kárpát-haza Galéria alapkonceptiója rögtön kínál egy szűkebb, határozott értelmezési keretet ehhez a megosztottsághoz. Az anyaországi és a határon túl élő külhoni magyarok vonatkozásában ilyen formán tehát, Trianon-trauma összefüggésében. És ez egy nagyon is érvényes értelmezési keret, különösen itt és most, Nagy János a felvidéki magyar szobrászművész kiállításának megnyitóján. Akinek az egész életműve annak a tanulságtétele, hogy egyfelől megmutassa egy kisebbség nagyságát, másfelől pedig megmutassa ennek a nagyszerű európai nemzetnek, a magyarnak a kultúrája valóban egy és oszthatatlan. Éppen ebből kiindulva én most tágabb értelemben szeretnék beszélni a magyarok dacosan tovább élő megosztottságáról. Arról, hogy Trianon nemcsak megcsönkített ország államhatárain húzódik, de sajnos Trianon itt bennünk is jelen van. Megcsönkítettak, fel-, és megosztottak egymás ellen fordítottak vagyunk mi magunk is. Magyarok ma már sajnos kevesebben, mint 15 milliónyian. Ezért

hiszek őszintén abban, hogy az úgynevezett nemzeti politika miben létét nem olyan ördögös dolog meghatározni manapság. Nemzeti politika tehát az, amely egyesíti a magyarságot, nem pedig megosztja. Egyesíti határokon átívelően, de egyesíti természetesen a határokon belül is. Hiszek abban, hogy a szellemi, lelki értelemben vett nemzetegyesítés legfőbb feltétele a múlttal való szembenézés képessége. A tabukra épülő közbeszéd és közgondolkodás gyors befejezése, az elhallgatások, és elmaszatólások évtizedeinek a befejezése. A rendszerváltás Magyarországon nyugodtan mondhatjuk, hogy nem sikerült. Csak félig sikerült, vagy félre sikerült. Vérmérséklet kérdése, hogy ki hogyan fogalmaz. 1989-90-ben azt hittük józan, okos kompromisszumokat kötöttünk, mára azonban kiderült, hogy ezek egy része inkább buta megalkuvás volt. Volt, amiben nem lett volna szabad engedni, és voltak, akikkel nem volna szabad kompromisszumot kötni. Ahogy Antall József talán előre látta ezt, és ezért mondta mindannyiunknak: „Ja, kérem! Tetszettünk volna forradalmat csinálni.”. Hogy a félbehagyott rendszerváltást be fejezzük, a magyar történelem kizökkent kerekét helyre toljuk, ezt a forradalmat ma kell megcsinálnunk. Egy lelki, és szellemi forradalmat, vagy inkább fordulatot, amely szembe száll és egyszer, s mindenkorra leszámol a tabukkal, és az elhallgatásokkal. Leszámol a nemzeti amnézia, az össznemzeti emlékezetkiesés hétköznapi kis bűneivel. Azokkal a bűnökkel, amelyeket magunk követtünk el, sajátmagunkkal szemben. Ezek a hétköznapi tisztázatlanságok, a közös múltnak ez a fajta bevallatlansága osztja meg a mai magyarságot, állítanak szembe egymással könnyen magyart magyarral. A nemzeti emlékezetkieséssel szemben a leghatékonyabb, és leghitelesebb fegyver pedig a művészet, és a tudomány kezében van. A szellem embereinek a kezében. Annak a kultúrának a kezében, amelyet a szabad Magyarország kormánya nemcsak, hogy nem tilt, illetve nem tudja le történelmi, és hétköznapi kötelességét azzal sem, hogy csupán tűri, hanem egyenesen támogatja azt. Hát ezért volt magától értetődő a nemzeti együttműködés kormányának az, hogy Nemzetstratégiai Kutatóintézetet alapítson, hogy támogasson minden olyan kezdeményezést, amely ma összehozta a Nagy Jánost szeretőket. És, hogy személyemben a kormány képviselője is megjelenjen egy kiállítás megnyitóünnepségén, és rajtam keresztül ne csak egyszerűen méltassa a művészt és művészetét, de megerősítse azt a szövetséget is, amit a kormány, a nemzeti emlékezetkiesés ellen küzdő magyar művészettel és kultúrával kötött. Nagy János lezáratlanságában és teljes életműve jól példázza azt, hogy a magyarok a határon kívüli, és határon belüli újra egyesítéséért hogyan tehet a nemzeti amnézia ellenében alkotó valódi művész. Minden fontos műve egy-egy mementó. Mementó a szó eredeti jelentésében. Emlékeztetés a nemzeti létünk olyan eseményeire, vagy nagyságaira, amelyeket mi önmagunkhoz hűtlen mai magyarok képesek lennénk elfelejteni. Vagy akiket, amiket mások szeretnének elfeledtetni velünk, és természetesen a bennünket körülvevő világgal. A rendszerváltozás utáni közel negyed században ugyanis folytattuk azt a rossz hagyományt, amit az 1945 utáni politika kényszerített ránk. Belementünk a felejtés alkuiba, a félre fordított fejek kis kompromisszumaiba. Ennek kell valójában véget vetnünk. Nagy János szobrászata egy olyan művészet, amely nem enged felejteni, nem engedi, hogy más fele fordítsuk fejünket. Említhetné a felvidéki városokban álló köztéri szobrait, amelyek, és amely nem engedi, hogy a magyar történelmet az azonosság tudatot töröljék ki a felvidéki krónikájából. Említhetném Esterházy János szobrát is, akinek a nevét évtizedekig itthon sem merte kiejteni a száján a politika, és akinek a rehabilitációja még mindig várat magára szülőföldjén. És a legerőteljesebben megfogalmazott mementóként említeném Nagy János számomra legkedvesebb művét, a „Kitelepítés” című művet, amely egy olyan nemzeti tabu témának állít perlekedő figyelmet, perlekedő figyelmet követelő emléket, amelyekben a nemzet a gyászára épp úgy van oka, mint a bűntudatra. Olyan országot, olyan közösséget akarunk teremteni, amelynek egyetlen polgára sem nőhet fel a nevek, e bűnök, tragédiák ismerete nélkül. Nem nőhet föl maszatólás nélkül. És azt hiszem, hogy nagy János ugyanerre a történelmi leckére oktatja, nem középiskolás fokon a nemzettársait, mindannyiunkat, mai magyarokat. Tegye

még nagyon sokáig. Ehhez kívánunk még minden jelenlévő tisztelő nevében nagyon jó egészséget a Mesternek.

Köszönöm szépen hogy meghallgattak.

*Elhangzott 2014. január 21-én, Nagy János felvidéki szobrászművész,
a Magyar Művészeti Akadémia tagja kiállításának megnyitó rendezvényén,
a Nemzetstratégiai Kutatóintézet Kárpát-haza Galériájában.*